

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ЖУРНАЛІСТИКИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан філологічного
факультету

Юрій Бідзіля
« 01 » *липень*

Юрій БІДЗІЛЯ

2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕДІАЛІНГВІСТИКА

Рівень вищої освіти
Галузь знань

**перший (бакалаврський)
С Соціальні науки,
журналістика, інформація та
міжнародні відносини**

Спеціальність
Освітня програма
Статус дисципліни
Мова навчання

**С7 Журналістика
Міжнародна журналістика
обов'язкова
українська**

Ужгород 2025

Робоча програма навчальної дисципліни «**Медіалінгвістика**» (Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія) для здобувачів вищої освіти галузі знань **С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини спеціальності С7 Журналістика** освітньої програми «**Міжнародна журналістика**».

Розробник: *Шаповалова Галина Валентинівна*, кандидат філологічних наук, доцент кафедри журналістики ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні **кафедри журналістики**

Протокол № 12 від 30 червня 2025 року

Завідувач кафедри Євген СОЛОМІН

Схвалено науково-методичною комісією **філологічного факультету**.

Протокол № 9 від 30 червня 2025 року

Голова науково-методичної комісії Галина ШКУРКО

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	1-й	1-й
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4	1-й	1-й
	Лекції:	
	22 год	6 год
	Практичні (семінарські):	
	-	-
Вид підсумкового контролю: іспит	Лабораторні:	
	22 год	6 год
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	46 год	78 год

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни «Медіалінгвістика» (Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія) – поглибити знання здобувачів про лексико-фразеологічний рівень, основні закономірності формування словникового фонду сучасної української мови; докладно розглянути лексичні ресурси мови з погляду їх походження, сфер функціонування, активності вжитку тощо; схарактеризувати фразеологічне багатство мови, особливості української лексикографії; з'ясувати специфіку використання лексико-фразеологічних ресурсів у сучасному українському медіамовленні, удосконалити мовну компетентність здобувачів, розвинути в них навички застосування лексико-фразеологічних засобів у журналістській діяльності.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі соціальних комунікацій, що передбачає застосування положень і методів соціальнокомунікаційних та інших наук і характеризується невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК02. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності.

ЗК08. Здатність навчатися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК11. Здатність спілкуватися державною мовою.

Спеціальні компетентності:

СК01. Здатність застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності.

СК02. Здатність формувати інформаційний контент.

СК03. Здатність створювати медіапродукт.

СК13. Здатність застосовувати комп'ютерні технології для пошуку, дослідження й отримання додаткової інформації, а також для поширення власного інформаційного продукту.

СК14. Здатність критично оцінювати свій та чужий інформаційний продукт, інформаційну діяльність загалом.

СК16. Здатність спілкуватися, співпрацювати зі спеціалістами інших сфер, представниками різних професійних груп, експертами з різноманітних галузей знань тощо з метою виконання журналістських завдань.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумов вивчення навчальної дисципліни «Медіалінгвістика» (Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія) немає.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми вивчення дисципліни «Медіалінгвістика» (Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія) повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПР):

Програмні результати навчання	Шифр ПР
Застосовувати знання зі сфери предметної спеціалізації для створення інформаційного продукту чи для проведення інформаційної акції.	ПР02
Оцінювати свій чи чужий інформаційний продукт, інформаційну акцію, що організована й проведена самостійно або разом з колегами.	ПР03
Вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію, українською мовою.	ПР11
Генерувати інформаційний контент за заданою темою з використанням доступних, а також обов'язкових джерел інформації.	ПР14
Створювати грамотний медіапродукт на задану тему, визначеного жанру, з урахуванням каналу поширення чи платформи оприлюднення.	ПР15

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Медіалінгвістика» (Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія):

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПР
Здобувач вищої освіти ефективно застосовує знання лексико-фраземного рівня мови в журналістській діяльності, створює інформаційний медіапродукт, зокрема медіатексти усної та письмової форм реалізації, аналізує їх з погляду доречності й правильності застосованих лексичних та фраземних засобів.	ПР02
Уміє аналізувати й критично оцінювати свій та чужий аудіовізуальний, друкований, мультимедійний журналістський продукт, створений індивідуально або колективно.	ПР03
Вільно володіє українською літературною мовою, зокрема її лексичними й фраземними ресурсами, ефективно їх використовує в усіх видах журналістської діяльності та професійного (усного й письмового) спілкування.	ПР11
Професійно створює інформаційний контент за заданою темою з використанням доступних, а також обов'язкових джерел інформації.	ПР14
Має навички створення журналістського продукту для друкованих, аудіовізуальних, онлайн-медіа відповідно до теми, комунікативної мети, жанрової належності, аудиторного спрямування тощо.	ПР15

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни «Медіалінгвістика» (Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія) є: іспит, модульна контрольна, поточне оцінювання на заняттях, яке включає усну чи письмову відповідь, творчі журналістські завдання на вироблення навичок ефективного застосування лексико-фраземних ресурсів української мови у журналістській практиці, презентації, тестування, участь у дискусіях.

У процесі вивчення дисципліни використовуються такі методи: 1) *традиційні*: вербальні (лекція, пояснення, бесіда, навчальна дискусія), візуальні (ілюстрування, демонстрування, метод самостійного спостереження студента), практичні (практичні роботи), загальнонаукові (аналітико-синтетичний метод, індукція, дедукція, порівняння, узагальнення); 2) *інтерактивні методи* (групові проекти, дискусії).

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: усна або письмова, що включає: усне опитування, практичні творчі роботи, презентації, онлайнне тестування, участь у дискусіях.

Форма модульного контролю: тестові завдання на освітній платформі Moodle <https://moodle.uzhnu.edu.ua>

Форма підсумкового семестрового контролю: усний іспит, оцінка за який може бути підсумковим рейтинговим балом студента за навчання упродовж семестру, що включає бали за роботу на лабораторних заняттях, виконання творчих завдань і за модульні контрольні роботи. Сума балів за всі види робіт визначається в межах 100 балів.

Оцінювання здобувачів вищої освіти також передбачає врахування результатів неформальної освіти згідно з Положенням про порядок визнання в Державному вищому навчальному закладі «Ужгородський національний університет» результатів навчання, здобутих у неформальній освіті» (<https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/22966>).

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота								Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	30	100
5	10	5	10	10	10	10	10		

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T9	T10	T11	T12	T13	T14	40	100
10	10	10	10	10	10		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Лабораторні заняття	12	60	7	50
Презентація	1	10	1	10
Модульний контроль	1	30	1	40
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульного контролю

Максимальна оцінка – 30/40 балів за тести різного рівня складності.

Тестування здійснюється на сайті електронного навчання УжНУ: <https://moodle.uzhnu.edu.ua>

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Шкала ECTS	Диференційована шкала	Недиференційована шкала	Мінімальний бал – максимальний бал
A	Відмінно	Зараховано	90–100
B	Добре		82–89
C	Добре		74–81
D	Задовільно		64–73
E	Задовільно		60–63
FX	Незадовільно	Не зараховано	35–59
F	Незадовільно		0–34

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

Тема 1. Вступ до медіалінгвістики. Мови світу. Походження і періодизація сучасної української літературної мови.

Природа і сутність мови. Мова і суспільство. Мови світу. Функції мови масмедіа. Взаємозв'язок понять «загальнонародна», «літературна», «державна» мова. Мова і мислення, мова і мовлення. Виникнення і періодизація української мови. Проблема двомовності в Україні. Українська мова у світі.

Тема 2. Лексикологія як лінгвістична дисципліна. Слово в лексичній системі сучасної української літературної мови.

Предмет лексикології. Розділи лексикології та її з іншими розділами медіалінгвістики. Дефініції слова. Взаємозв'язок понять «слово», «лексема», «словоформа». Значення слова. Однозначні й багатозначні слова. Типи переносного вживання слів в українській мові.

Тема 3. Системні зв'язки лексичних одиниць, їх актуалізація в медіатексті.

Гіпонімічні й партитивні відношення лексем. Синонімічні відношення між словами. Синоніми сучасної української мови, їх класифікація. Синонімічний ряд, синонімічне гніздо. Перифрази й евфемізми як складові синонімічного ряду. Функції синонімів у медіамовленні. Антонімічні відношення лексичних одиниць. Антоніми сучасної української мови, їх типи й уживання в журналістському тексті. Антитеза. Омоніми та їх види. Пароніми в сучасній українській літературній мові.

Тема 4. Походження лексики української мови, особливості вживання слів різної етимології в журналістському мовленні.

Основні семантичні групи слів успадкованої лексики. Лексика доби формування й розвитку української нації. Старослов'янська мова та її взаємини з українською. Основні ознаки та функції старослов'янських слів у медіатексті. Слова іншомовного походження у складі української лексики: запозичення із неслов'янських мов; запозичення зі слов'янських мов. Шляхи проникнення іншомовної лексики в українську мову. Інтернаціоналізми, їх основні ознаки. Варваризми та екзотизми у складі української лексики. Пуристичні тенденції в розвитку української мови. Особливості використання слів іншомовного походження в медіамовленні.

Тема 5. Лексика української мови з погляду сфер функціонування, її репрезентація в медіа.

Загальноновживана лексика, її склад. Спеціальна лексика української мови: терміни і професіоналізми; діалектизми; жаргонізми. Особливості вживання спеціальної лексики в медіамовленні.

Тема 6. Активна і пасивна лексика української мови: специфіка вживання в журналістському тексті.

Активна лексика, її ознаки. Пасивна лексика української мови: неологізми (типи й причини появи); застарілі слова: історизми й архаїзми. Специфіка вживання пасивної лексики в журналістському тексті.

Тема 7. Стилiстична диференціяція лексики української мови: вияв у медіамовленні.

Загальна характеристика функціональних стилів сучасної української мови. Міжстильова лексика. Стилiстично забарвлені лексичні одиниці в медіамовленні.

Тема 8. Основні тенденції слововживання в сучасних українських медіа.

Оновлення медіасловника неологізмами переважно іншомовного походження. Актуалізація у журналістських текстах потужного шару лексики, що була обмежена сферою вживання. Використання термінів різних галузей знань. Збільшення частки жаргонної й просторічної лексики. Переносне вживання слів, переосмислення їхніх значень.

Модуль 2

Тема 9. Українська фраземіка. Основні концепції фразем.

Предмет фраземіки. Головні типологічні ознаки фразем. Основні концепції фразеологічних одиниць. Джерела сталих зворотів мови. Мовні кліше і мовні штампи. Трансформація фразеологічних одиниць у журналістській творчості.

Тема 10. Системні зв'язки у сфері фраземіки.

Полісемія фразеологічних одиниць. Омонімія фразем. Синонімічні зв'язки у фраземіці. Антонімія сталих зворотів. Вияв системних зв'язків фразеологічних одиниць у медіа.

Тема 11. Трансформація сталих зворотів мови в медіамовленні. Функції фразем у журналістському тексті.

Типові види модифікації фразеологічних одиниць та їх роль у журналістському мовленні.

Тема 12. Українська лексикографія як складова професійної підготовки журналіста-міжнародника.

Лексикографія як розділ мовознавства. Предмет лексикографії. Основні типи лексикографічних праць.

Тема 13. З історії українського словництва.

Розвиток лексикографії в Україні. Староукраїнські словники. Лексикографічні праці XVII – XVIII ст. Українські словники XIX ст. Розвиток лексикографії в радянський період.

Тема 14. Сучасна українська лексикографія. Роль словниково-довідкових видань у роботі журналіста.

Розвиток словництва в незалежній Україні. Значення лексикографічних праць у медійній практиці.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Форма навчання:				
	усього	у тому числі			
Лекції		Практичні семінарські	Лабораторні	Індивідуальна робота	Самостійна робота
<i>Модуль 1</i>					

Тема 1. Вступ до медіалінгвістики. Мови світу. Походження і періодизація сучасної української літературної мови.	6	2				4/6
Тема 2. Лексикологія як лінгвістична дисципліна. Слово в лексичній системі сучасної української мови.	8	2/2		2/2		4/6
Тема 3. Системні зв'язки лексичних одиниць, їх актуалізація в медіатексті.	8	2		2		4/6
Тема 4. Походження лексики української мови, особливості вживання слів різної етимології в журналістському мовленні.	8	2		2/2		4/6
Тема 5. Лексика української мови з погляду сфер функціонування, її репрезентація в медіа.	8	2		2		4/6
Тема 6. Активна і пасивна лексика української мови: специфіка вживання в журналістському тексті.	8	2/2		2		4/6
Тема 7. Стилiстична диференціяція лексики української мови: вияв у медіамовленні.	8	2		2		4/6
Тема 8. Основні тенденції слововживання в сучасних українських медіа.	6			2		4/6
Разом за модулем 1.	60	14/4		14/4		32/48
<i>Модуль 2</i>						
Тема 9. Українська фраземіка. Основні концепції фразем.	6	2		2		2/6
Тема 10. Системні зв'язки у сфері фраземіки.	4	2				2/4
Тема 11. Трансформація сталих зворотів мови в медіамовленні. Функції фразеологічних одиниць у журналістському тексті.	8	2/2		2/2		4/6
Тема 12. Українська лексикографія як складова професійної підготовки журналіста-міжнародника.	4	2				2/6
Тема 13. З історії українського словництва.	4			2		2/4
Тема 14. Сучасна українська лексикографія. Роль словниково-довідкових видань у роботі журналіста.	4			2		2/4
Разом за модулем 2.	30	8/2		8/2		14/30
Разом	90	22/6		22/6		46/78

6.3. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
-------	------------	-----------------

		ден на	заочн а
1.	Лексикологія як лінгвістична дисципліна. Слово в лексичній системі сучасної української мови.	2	2
2.	Системні зв'язки лексичних одиниць, їх актуалізація в медіатексті.	2	
3.	Походження лексики української мови, особливості вживання слів різної етимології в журналістському мовленні.	2	2
4.	Лексика української мови з погляду сфер функціонування, її репрезентація в медіа.	2	
5.	Активна і пасивна лексика української мови: специфіка вживання в журналістському тексті.	2	
6.	Стилістична диференціація лексики української мови: вияв у медіамовленні.	2	
7.	Основні тенденції слововживання в сучасних українських медіа.	2	
8.	Українська фраземіка. Основні концепції фразем.	2	
9.	Трансформація сталих зворотів мови у медіамовленні. Функції фразеологічних одиниць у журналістському тексті.	2	2
10	З історії українського словництва.	2	
11	Сучасна українська лексикографія як складова професійної підготовки журналіста-міжнародника. Роль словниково-довідкових видань у роботі журналіста.	2	
	Разом	22	6

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочн а
1.	Опрацювати генеалогічну класифікацію мов світу, зокрема індоєвропейську мовну сім'ю; основні теорії походження сучасної української літературної мови. Подивитися науково-популярне відео «Що таке українська мова?» на https://ukrainer.net/mova/ .	4	6
2.	Глибше вивчити слово як одиницю мовної системи: типи значень слова; однозначні й багатозначні лексеми; типові способи переносного вживання слів у медіатексті. Законспектувати статтю «Слово» з енциклопедії «Українська мова» http://litopys.org.ua/	4	6
3.	Продемонструвати на конкретних прикладах уживання синонімів, антонімів, омонімів, паронімів у журналістському мовленні, з'ясувати їхню роль.	4	6
4.	Розглянути основні семантичні групи слів індоєвропейського, праслов'янського, східнослов'янського походження в українській мові; лексика доби формування української нації. Законспектувати розділ «Уживання та правопис новітніх запозичень» з К. Городенської «Українське слово у вимірах сьогодення» (К.: КММ, 2019, с. 134-145). Проаналізувати походження новітніх запозичень в українському журналістському мовленні.	4	6
5.	Докладно опрацювати особливості вживання спеціальної лексики (термінів, професіоналізмів, жаргонізмів, діалектизмів) у медіа, навести	4	6

	конкретні приклади використання спеціальних одиниць в українських часописах.		
6.	Простежити склад і функціонування хронологічно маркованих одиниць у медіатексті. Зробити конспект розділу «Основні тематичні групи неологізмів у сучасній українській мові» навчального посібника Стишова О. «Динаміка лексичного складу сучасної української мови. Лексикологія. Лексикографія» (Біла Церква: Авторитет, 2019, с. 44-58) https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/28117/	4	6
7.	Грунтовно розглянути роль і місце стилістично забарвленої лексики в медіамовленні. Знайти приклади стилістичної контамінації в сучасних онлайн-виданнях.	4	6
8.	Опрацювати лексичну специфіку сучасних медіатекстів. Дібрати й покласифікувати типові помилки слововживання.	4	6
9.	З'ясувати особливості формування фраземіки сучасної української літературної мови. Визначити основні шляхи формування українських фразеологізмів, запропонувати ілюстрації до кожного з цих шляхів. Проаналізувати журналістський текст одного з авторів (напр., Юрія Макарова, Онуха, Тараса Лютого), знайти приклади використання фразеологізмів, установити їх вид і функції.	2	6
10.	Підготувати наукове повідомлення про специфіку вживання фразеологічних синонімів, антонімів, омонімів, паронімів у медіатексті.	2	4
11.	Простежити типові вияви та роль трансформації фразем у журналістському мовленні. Опрацювати наукову статтю Фіголь Н., Файчук Т. Модифіковані фраземи в заголовках сучасних медіа. Scientific Notes of the Institute of Journalism. Vol. 1(76), 2020, p. 147-156 http://surl.li/svjbjaj	4	6
12.	Опрацювати навчальний матеріал про види енциклопедичних та лінгвістичних словників в українській лексикографії.	2	6
13.	Розглянути основні етапи формування й розвитку українського словництва. Законспектувати статтю «Лексикографія» з енциклопедії «Українська мова» http://litopys.org.ua/	2	4
14.	Підготувати есе про словниково-довідкові видання, необхідні в роботі журналіста-міжнародника.	2	4
	Разом	46	78

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Обладнання: персональний комп'ютер / ноутбук / смартфон, проектор. Сервіси Google (Gmail, Meet, Chat, Presentation), сайт електронного навчання УжНУ <https://moodle.uzhnu.edu.ua/>.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Бодик О., Рудакова Т. Сучасна українська літературна мова. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. К.: Центр учбової літератури, 2021.
2. Стишов О. А. Динаміка лексичного складу сучасної української мови. Лексикологія. Лексикографія: навч. посіб. Біла Церква: Авторитет, 2019.

3. Шаповалова Г. Медіалінгвістика (Лексикологія. Лексикографія. Фразеологія): навч.-метод. посіб. Ужгород, 2024.
4. Шевченко Л., Сизонов Д. Теорія медіалінгвістики: підручник. К.: ВПЦ «Київський університет», 2021.

Допоміжна література

5. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення. К.: КММ, 2019.
6. Гуйванюк Н.В., Кардашук О.В., Кульбабська О.В. Українська мова. Схеми, таблиці, тести: навчальний посібник. Львів: Світ, 2005.
7. Дудик П. С., Литовченко В. М. Сучасна українська мова: Завдання і вправи: навч. посіб. К.: Академія, 2007.
8. Лексика українських масмедіа: монографія / за ред. М. Навальної. Переяслав-Хмельницький: Видавництво КСВ, 2019.
9. Микитюк О. Сучасна українська мова: самобутність, система, норма. Львів: Львівська політехніка, 2023. 440 с.
10. Півторак Г. Українці: звідки ми і наша мова. Київ: Наукова думка, 1993.
11. Пономарів О. Д. Культура слова. Мовностилістичні поради: навч. посіб. К.: Либідь, 2011.
12. Радевич-Винницький Я., Іванишин В. Мова і нація: Тези про місце і роль мови в національному відродженні України. Львів: Видавництво «Апріорі», 2012.
13. Селіванова О. О. Основи теорії мовної комунікації. Черкаси: Вид-во Чабаненко Ю. А., 2011.
14. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг: Соціальна диференціація української мови. К., 2005.
15. Сучасна українська мова: Лексикологія. Фонетика: підручник / А. К. Мойсієнко, О. В. Бас-Кононенко, В. В. Берковець та ін.; за ред. А. К. Мойсієнка; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. К.: Знання, 2013. 340 с.
16. Сучасна українська літературна мова / О. Д. Пономарів, В. В. Різун, Л. Ю. Шевченко та ін.; за ред. О. Д. Пономарева. К.: Либідь, 2005.
17. Сучасна українська літературна мова: підручник / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ та ін.; за ред. А. П. Грищенка. [3-є вид., перероб. і допов.]. К.: Вища школа, 2002.
18. Сучасна українська мова. К.: Академія, 2006.
19. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія / О. І. Бондар, Ю. О. Карпенко, М. Л. Микитин-Дружинець. К.: ВЦ «Академія», 2006. (Альма-матер).
20. Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови: навч. посіб. К.: Знання, 2007.
21. Шаповалова Г. В. Динамічні процеси в сучасному медіатексті: аспекти і перспективи вивчення. Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства: Зб. наук. праць (Ужгородський державний університет Міносвіти України). Ужгород, 2005. Вип. 9: Українська література в загальноєвропейському контексті. С. 439–444.
22. Шаповалова Г. В. Експресивні словосполучення як інструмент образного мислення журналіста. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологічна. Ужгород, 2003. Вип. 8. С. 128-133.
23. Шаповалова Г. В. Лексико-стилістичні та фразеологічні засоби інтелектуалізації журналістського мовлення. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. Вип. 2 (40) 2018. Ужгород: Говерла, 2018. С. 42–46.
24. Шаповалова Г. В. Мова сучасних українських мас-медіа: навч.-методич. посіб. Ужгород, 2008.
25. Шаповалова Г. В. Неологізми в мові сучасних мас-медіа: навч.-методич. посіб. Ужгород, 2008.
26. Шаповалова Г. В., Шебештян Я. М. Український медіатекст як невід’ємна частина сучасного публіцистичного мовлення. Мова. Суспільство. Журналістика: Збірник

- матеріалів і тез XXIV міжнародної науково-практичної конференції з проблем функціонування й розвитку української мови «Мова. Суспільство. журналістика» (Київ, 2 листопада 2018). К., 2018. С. 63–65.
27. Шаповалова Г., Шебештян Я., Путрашик В. Засади лінгвістичного аналізу медіатексту. *Communications and Communicative Technologies*. 2023. Вип. 23. С. 41–46.
28. Шебештян Я. М., Шаповалова Г. В. Несиметричність термінів «мова ворожнечі» і «hate speech» як проблема української медіатеорії. *Науковий вісник Ужгородського університету. Сер.: Філологія*. Ужгород, 2019. № 1 (41). С. 181–184.
29. Шебештян Я., Шаповалова Г. Відображення місцевого колориту в сучасних закарпатських медіа. *Лінгвальний та екстралінгвальний аспекти комунікації в мультикультурному середовищі Закарпаття* : монографія. / за заг. ред. Ю. М. Бідзілі, Г. В. Шаповалової, Я. М. Шебештян. Ужгород: РІК-У, 2021. С. 470–496.
30. Ющук І.П. Українська мова. К.: Либідь, 2005.
31. Яцимірська М. Термінологічно-понятійний мінімум студента-журналіста. Львів: ПАІС, 2008.

Довідкова література

32. Бирик С. П., Сюта Г. М. Словник іншомовних слів: тлумачення, словотворення та слововживання / за ред. С. Я. Єрмоленко. Харків: Фоліо, 2006.
33. Великий тлумачний словник сучасної української мови. К.: Ірпінь, ВТФ «Перун», 2001.
34. Головащук С. І. Словник-довідник з українського літературного слововживання. К.: Наукова думка, 2004.
35. Грінченко Б. Словарь української мови: у 4 т. К., 1996-1997.
36. Довідник з культури мови / С. Я. Єрмоленко, С. П. Бирик, Н. М. Сологуб та ін.; за ред. С. Я. Єрмоленко. К.: Вища школа, 2005.
37. Етимологічний словник української мови: у 7 т. К.: Наукова думка, 1982-2012. Т. 1-6.
38. Єрмоленко С. Я., Бирик С. П., Тодор О. Г. Українська мова: Короткий тлумачний словник
39. Калашник В. С., Колоїз Ж. В. Словник фразеологічних синонімів української мови. К.: Довіра, 2004.
- лінгвістичних термінів / за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ: Либідь, 2001.
40. Медіалінгвістика: словник термінів і понять / Л. І. Шевченко, Д. В. Дергач, Д. Ю. Сизонов; за ред. Л. І. Шевченко. К.: ВПЦ «Київський університет», 2014.
41. Новий словник епітетів української мови / С. Я. Єрмоленко, В. І. Єрмоленко, С. П. Бирик; за ред. С. Я. Єрмоленко. К.: Грамота, 2012.
42. Полюга Л. М. Повний словник антонімів української мови. К.: Довіра, 2006.
43. Словник античної міфології / 2-е вид. Укладачі: І. Я. Козовик, О. Д. Пономарів. Київ: Наукова думка, 1989.
44. Словник епітетів української мови / С. П. Бирик, С. Я. Єрмоленко, Л. О. Пустовіт. К.: Довіра, 1998.
45. Словник журналіста: Терміни, мас-медіа, постаті / за заг. ред. Ю. М. Бідзілі. Ужгород: ВАТ «Закарпаття», 2007.
46. Словник іншомовних слів / уклад. Л. О. Пустовіт та ін. К.: Рідна мова, 2000.
47. Словник мови Шевченка: у 2 т. К., 1964.
48. Словник синонімів української мови: у 2 т. К.: Наукова думка, 1999–2000.
49. Словник української мови: в 11 т. К., 1970-1980.
50. Словник української мови: у 20 т. К., 2010–2024. Т. 1–15.
51. Словник фразеологізмів української мови. К.: Наукова думка, 2003.
52. Словник-довідник з культури української мови / Д. Гринчишин, А. Капелюшний, О. Сербенська, З. Терлак. К.: Знання, 2006.
53. Сюсько М. І., Шебештян Я. М. Словник невідмінюваних в українській мові іменників. Ужгород: Гражда, 2017.

54. Українська мова: енциклопедія / редкол.: В. М. Русанівський (співголова), О. О. Тараненко (співголова), М. П. Зяблюк та ін. [3-тє вид., зі змінами і доп.] К.: Видавництво «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2007.
55. Універсальний словник-енциклопедія (УСЕ). К.: Ірина, 1999.
56. Яцимирська М.Г. Сучасний медіатекст: Словник-довідник. Львів: ПАІС, 2005.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

57. Електронна бібліотека Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка <http://journalib.univ.kiev.ua/>
58. Національна бібліотека України ім. В. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>
59. Наукова бібліотека Ужгородського національного університету <https://www.lib.uzhnu.edu.ua/>
60. Львівська національна наукова бібліотека ім. В. Стефаника: <https://www.lsl.lviv.ua/index.php/uk/golovna2/>
61. Енциклопедія сучасної України. URL: <https://esu.com.ua>
62. Сайт електронного навчання ДВНЗ «УжНУ» <https://moodle.uzhnu.edu.ua/>
63. Словник української мови: в 11-ти томах <https://sum.in.ua/>
64. Словник української мови: у 20-ти томах <https://sum20ua.com/?wordid=0&page=0>
65. Словники України on-line: український лінгвістичний портал. <https://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>